

АКРЕДИТАЦІЯ ПРОГРАМ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ США

У статті проаналізовано процес надання акредитації програмам дистанційного навчання, які пропонують провайдери вищої освіти США; розкрито сутність поняття "акредитація"; висвітлено діяльність акредитаційних органів або асоціацій, які підтримують програми дистанційного навчання в США.

Ринок освітніх послуг ХХІ століття неможливо уявити без інноваційних стратегій отримання знань, застосування нових організаційних підходів до структури процесу навчання, які дозволять запропонувати якісно нові, оптимально структуровані матеріали, які задовольняють вимоги суспільства ХХІ століття.

Дистанційне навчання, як принципово відмінна від інших парадигма навчання та викладання, як одна з інноваційних стратегій отримання знань, активно впроваджується в уже існуючі педагогічні системи в Україні; дистанційні курси, які пропонують як традиційні, так і альтернативні провайдери вищої освіти, стають дедалі більш поширеною практикою, яка підвищує конкурентоспроможність цих навчальних закладів на ринку освітніх послуг.

Вивчення понятійного апарату дистанційного навчання, його технологій та методів застосування є невід'ємним компонентом теоретичних досліджень західних учених, серед яких Дж. Баас, А. Бейтс, Ч. Каррен, Г. Кірслей, М. Мур; розробка та застосування онлайн-курсів є предметом вивчення ряду наукових шкіл та наукових лабораторій, зокрема, на базі таких провідних вищих навчальних закладів як Каліфорнійський університет США та Університет Пенсільванії США [1; 2].

У структурі організаційного забезпечення дистанційної освіти США особливе місце займає процес акредитації навчальних програм для традиційних та альтернативних вищих навчальних закладів США, після чого такі навчальні програми можуть бути впроваджені у навчальний процес.

Проблема акредитації програм дистанційного навчання є надзвичайно важливою як гарантія надання якісних освітніх послуг їх споживачам, регулярної оцінки змісту, методів, умов і організації навчальної роботи, відповідності та підтримання високих стандартів якості [3: 121].

У цій статті ми розглядаємо проблему акредитації програм дистанційного навчання як інноваційного компоненту менеджменту освіти США. Отже, мета нашої статті – проаналізувати процес надання акредитації програмам дистанційного навчання, які пропонують провайдери вищої освіти США. Відповідно до мети ми поставили наступні завдання: розкрити сутність поняття "акредитація"; окреслити умови, згідно з якими програми отримують акредитаційний статус, проаналізувати діяльність акредитаційних органів або асоціацій, які підтримують програми дистанційного навчання в США.

Акредитація програм дистанційного навчання в США є невід'ємним компонентом структури організаційного забезпечення вищої освіти США; вона здійснюється відповідними органами.

У США не існує федерального Міністерства освіти або іншого органа, який би здійснював єдиний централізований контроль за навчальними закладами, які присуджують ступені, навчальні заклади функціонують переважно на засадах незалежності та автономії. З метою запровадження базових стандартів якості для всіх навчальних закладів та програм, які присуджують ступені, була розроблена практика акредитації, що ґрунтується на освітніх стандартах та є нормативною й організаційною базою будь-якого навчального простору [4].

Акредитація навчального закладу або програми в США визначається як визнання та гарантія якості навчальних установ або програм в системі вищої освіти і є основним показником якості освітніх послуг, які надаються навчальним закладом. Акредитація – це офіційна експертиза, яка проводиться уповноваженим акредитаційним органом або асоціацією з метою встановлення відповідності якості освітніх послуг вимогам, які розроблені певним акредитаційним органом або асоціацією [4; 5]. Основними функціями акредитації є:

1. Контроль навчальних закладів та програм щодо відповідності стандартам якості, розробленим певним акредитаційним органом або асоціацією.
2. Допомога потенційним студентам у виборі акредитованих навчальних закладів та програм.
3. Допомога навчальним закладам у взаємовизнанні кредитів.
4. Розробка цільового компонента навчально-виховного процесу закладів, що неакредитовані та вдосконалення освітніх стандартів серед акредитованих навчальних закладів.
5. Залучення факультетів та викладацького складу до розробок стандартів якості освітніх програм.
6. Забезпечення гарантії можливості отримання федеральної допомоги акредитованим навчальним закладам [5].

Організації, які надають акредитацію, називаються акредитаційними органами або асоціаціями, які визначають та регулюють стандарти освітніх програм. Акредитацію в Сполучених Штатах надають як державні, так і приватні акредитаційні органи та асоціації. Існують певні критерії щодо визнання акредитаційних органів та асоціацій на державному рівні. Акредитаційний орган або асоціація, щоб бути визнаною на державному рівні, повинна мати рекомендацію Національного комітету з питань інституційної якості та цілісності (The National Advisory Committee on Institutional Quality and Integrity). Цей комітет вносить пропозицію Секретарю Департаменту Освіти США, який приймає остаточне рішення щодо визнання акредитаційного органу чи асоціації. Головними умовами отримання акредитаційного статусу є відповідність навчального закладу своєму призначенню та стандартам акредитаційної асоціації, а також перспективи відповідності цим стандартам в майбутньому [6].

У США не існує правових обмежень на використання понять "акредитований", "акредитаційний орган", "асоціація". Акредитаційний орган повинен відповідати одному з наступних критеріїв або двом відразу:

1. Бути членом Ради з акредитації в галузі вищої освіти або Асоціації спеціалізованих та професійних акредитаційних органів;

2. Бути визнаним Міністерством освіти США, що публікує перелік акредитаційних органів, визнаних авторитетними спеціалістами в галузі навчання та викладання, а також перелік акредитованих навчальних закладів, які підтримують мінімальні стандарти якості акредитаційних органів на основі Закону про вищу освіту 1965 року [4].

Так, наприклад, у південних штатах вищі навчальні заклади отримують акредитацію, яка надає право присуджувати ступені бакалавра, магістра, спеціаліста і доктора і пропонується комісією з коледжів Асоціації південних коледжів і університетів. Програму підготовки вчителів в університеті перевіряє Національна рада з акредитації програм підготовки вчителів (National Council for Accreditation of Teacher Education) та регіональні ради; для підприємців та бухгалтерів – Американська асамблея шкіл бізнесу (American Assembly of Collegiate Schools of Business); юристів – Американська асоціація адвокатів (American Bar Association); хіміків – Американське хімічне товариство (American Chemical Society) [7].

Усі акредитаційні асоціації мають на меті оцінку результатів діяльності навчальних закладів або програм стосовно їх заявленої головної мети та стандартів конкретного акредитаційного органу, а також стосовно поліпшення якості освітніх послуг, які надаються навчальними закладами або програмами, акредитованими цими асоціаціями. Акредитаційні асоціації працюють за п'ятиступеневими програмами, спрямованими на забезпечення якості освітніх послуг:

1. Навчальний заклад проводить аналіз своєї діяльності та пропонує свій звіт акредитаційному органу, який обов'язково повинен містити головну мету навчального закладу, характеристику його освітніх програм та професорсько-викладацького складу, аналіз забезпечення інформаційними та матеріальними ресурсами, перелік послуг, які надаються студентам.

2. Акредитаційна асоціація проводить інспекційний візит у навчальний заклад групи викладачів, професорів та наукових співробітників, обраних акредитаційним агентством або асоціацією, метою якого є перевірка викладеного у звіті та внесення власних пропозицій щодо удосконалення роботи навчального закладу. Комісія представляє свій звіт на розгляд керівництва акредитаційної асоціації.

3. Керівництво асоціації приймає рішення щодо акредитації навчального закладу або відмовляє в акредитації.

4. Акредитований навчальний заклад (програма) подає щорічний звіт до керівництва акредитаційної асоціації про результати діяльності навчального закладу або програми.

5. Процедура переакредитації відбувається кожні 3-5 років [5].

У США існує два основних види акредитації навчальних закладів, які мають право на присудження ступенів: інституційна та програмна акредитація. Інституційна акредитація, в свою чергу, поділяється на регіональну та національну. Зумовлена історично система вищої освіти США, для якої характерна децентралізація управління вищою освітою, широка автономія університетів, відсутність єдиного адміністративного та методичного керівництва їх діяльністю, а також широке залучення громадсько-професійних організацій та об'єднань до формування обсягу і змісту певних курсів і контроль за якістю та рівнем освіти, зумовлюють регіональний характер акредитації в США. Дев'ять регіональних акредитаційних органів у шести географічних зонах проводять перевірку університетів кожні 10 років та разом обслуговують більш як 3500 із 3600 вищих навчальних закладів США, які присуджують ступені. Деякі навчальні заклади мають національну акредитацію, оскільки неспроможні відповідати стандартам регіональної. Вся робота асоціацій координується Федерацією регіональних атестаційних комісій та Національною комісією по акредитації. У Сполучених Штатах як національна, так і регіональна акредитація мають добровільний характер. Це означає, що навчальний заклад може обирати: бути акредитованим національним чи регіональним акредитаційним органом, бути акредитованим органом, який не є визнаним Радою з акредитації в галузі вищої освіти чи Департаментом освіти США, або ж бути взагалі неакредитованим. Однак акредитація та високий рейтинг навчального закладу на ринку освітніх послуг є запорукою його конкурентоспроможності.

Процес акредитації навчальних закладів у США можна вважати цілком демократичним, оскільки уряд делегує через міністерства частину своєї влади вищим навчальним закладам та професіоналам із метою оцінки своєї роботи. Уряд, у свою чергу, контролює лише графік виконання акредитації та правил її проведення, готує аналітичні матеріали за результатами перевірки, а також співпрацює з конгресом США з метою отримання коштів для удосконалення системи акредитації. Таким чином, виникає баланс влади в тріаді "федеральний уряд – штат – професійні акредитаційні асоціації". Університети позбавлені централізації, а штати зберігають незалежність та дотримуються певних загальнонаціональних вимог до вищої освіти.

Програмна акредитація акредитує окремі спеціалізовані або професійні програми, що дають право отримання ступеня, а також факультети чи школи, які входять до складу певного вищого навчального закладу. Часто подібні програми функціонують на базі вищих навчальних закладів, які вже мають інституціональну акредитацію. Орган програмної акредитації має бути членом Ради з акредитації в галузі вищої освіти або Асоціації спеціалізованих і професійних акредитаційних органів.

Кожний акредитаційний орган має свої особливі вимоги, але існують стандарти, яким повинні відповідати всі навчальні заклади та програми, що підлягають акредитації, а саме:

1. Мати загальну заявлену головну мету (місію) та конкретні завдання або програми навчального закладу, містити загальну характеристику студентів, яким надаються освітні послуги.

2. Здійснювати контроль за навчальними та фінансовими ресурсами, які потрібні для досягнення цілей та завдань.

3. Наймати кваліфікований професорсько-викладацький склад, здатний забезпечити відповідний рівень викладання.

4. Зараховувати на навчання студентів, рівень підготовки яких дозволяє досягти успіху.

5. Представляти навчальні програми в сучасній та доступній формі.

6. Бути ефективними в досягненні своїх заявлених цілей та підтримувати їх в майбутньому [4].

Процедура отримання акредитації віртуальними навчальними закладами або ж акредитації дистанційних програм, які підтримують традиційні провайдери вищої освіти, ідентична до такої процедури в стаціонарних навчальних закладах, але необхідною передумовою при цьому є сумісність з послугами очних програм. Акредитаційний орган також вимагає, щоб викладачі, задіяні в розробках дистанційних курсів, мали відповідну академічну та технічну кваліфікацію. Велика увага приділяється належній матеріально-технічній базі для забезпечення якісного викладання дистанційного курсу й можливості доступу студентів до спеціальних ресурсів Інтернет, а не лише ресурсів, доступних широкому колу користувачів Інтернет.

Акредитаційні комісії в США не застосовують спеціальних стандартів для оцінки якості дистанційного навчання, а навпаки, підкреслюють, що випускники професійних програм повинні володіти відповідними знаннями, вміннями та навичками незалежно від того, які форми навчання використовуються в процесі засвоєння навчальних програм. Незважаючи

на різноманітні підходи до ведення навчального процесу, навчальні заклади повинні намагатися побудувати навчання з використанням дистанційних технологій таким чином, щоб курси, які викладаються дистанційно, за всіма параметрами були сумісними з курсами, які викладаються класичними методами. Це дозволяє спростити систему переведення академічних кредитів між навчальними закладами, що є однією з основних цілей акредитації. Тому навчання на акредитованих програмах, які дотримуються певних стандартів (незалежно від того, які методи та технології використовуються в процесі навчання) дає можливість студенту переходити з інституту в інститут з мінімальною втратою кредитів та сприяє отриманню якісної освіти.

Зклади дистанційного навчання в США акредитуються як спеціальними агентствами по акредитації дистанційних навчальних закладів та програм, так і регіональними агентствами, які акредитують очні програми. Наприклад, Асоціація коледжів та шкіл, Комісія з вищої освіти Центральних Штатів акредитує вищі навчальні заклади штатів Делавер, Округу Колумбія, Меріленд, Нью-Джерсі, Нью-Йорк, Пенсільванія, Пуерто-Ріко та Віргинських островів, а також дистанційні програмами, які підтримують ці навчальні заклади [8].

У Сполучених Штатах Америки функціонують також регіональні акредитаційні агентства, які акредитують тільки заклади дистанційного навчання або окремі програми дистанційного навчання. Наприклад, Рада з дистанційної освіти і навчання акредитує тільки вищі навчальні заклади, які пропонують програми на отримання ступеня в дистанційній формі.

З метою надання допомоги та підтримки навчальним закладам, які реалізують свої програми в дистанційній формі, регіональні комісії з акредитації традиційних навчальних закладів розробили "Методики для учбових програм, які реалізуються за допомогою електронних технологій" та "Постанову про оцінку учбових програм, які реалізуються за допомогою електронних технологій" [10]. У цих документах розглядаються актуальні питання дистанційного навчання, запропоновано методичні рекомендації з організації процесу такого навчання та оцінки діючих програм дистанційного навчання навчальними закладами. Рекомендації представлені за такими категоріями: завдання закладів, навчальні програми та методи їх реалізації, підтримка професорсько-викладацького складу, інформаційна підтримка студентів, методи оцінки й аналізу результатів навчального процесу.

Національні комісії з акредитації розробили незалежні стандарти та рекомендації щодо організації навчальної діяльності, яка реалізується за допомогою електронних технологій [11]. Незважаючи на те, що рекомендації не мають обов'язкового характеру, практично всі навчальні заклади намагаються дотримуватися розроблених стандартів організації освітньої діяльності, щоб мати можливість отримувати федеральну допомогу, яку уряд США надає тільки тим навчальним закладам, які відповідають вимогам держави до якості освітніх послуг.

Таким чином, акредитація програм дистанційного навчання є інноваційним компонентом менеджменту освіти США, який піднімає дистанційну освіту на рівень традиційної, дозволяє вищим навчальним закладам дистанційного навчання, які відповідають вимогам держави до якості освітніх послуг, отримувати федеральну допомогу від уряду США та забезпечити конкурентоспроможність вищих навчальних закладів дистанційного навчання на ринку освітніх послуг США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Penn State. – <http://www.outreach.psu.edu>.
2. The California State University. – <http://www.calstate.edu>.
3. Гребнев Л. Аккредитация и контроль качества образовательных программ в США // Высшее образование в России. – 2005. – № 2. – С. 120-133.
4. Council for Higher Education Accreditation. – <http://www.chea.org>.
5. Association of Specialized and Professional Accreditors. – <http://www.aspa-usa.org>.
6. The National Advisory Committee Of Quality and Integrity. – <http://www.ed.gov/about/bdscomm/list/naciq/html>.
7. National Council for Accreditation of Teacher Education. – <http://www.ncate.org>.
8. Middle States Commission in Higher Education. – <http://www.msache.org>.
9. New England Association of Schools and Colleges. – <http://www.neasc.org>.
10. Distance Learning Programmes. Interregional Guidelines for Electronically Offered Degree and Certificates Programmes // Statement of Commitment by the Regional Accrediting Commissions for the Evaluation of Electronically Offered Degree and Certificates Programmes, Middle States Commission on Higher Education, 2002. . – <http://www.msache.org>.
11. Role of Accreditation and Assuring Quality in Electronically Delivered Distance Education // Fact Sheet 2, Council for Higher Education Accreditation, September 2001. – <http://www.chea.org>.

Матеріал надійшов до редакції 13.09.2007 р.

Малыарчук Е.В. Аккредитация программ дистанционного обучения как инновационный компонент менеджмента образования США.

В статье анализируется процесс предоставления аккредитации программам дистанционного обучения, которые предлагают провайдеры высшего образования США; раскрывается сущность понятия "аккредитация"; анализируется деятельность аккредитационных органов или ассоциаций, которые поддерживают программы дистанционного обучения в США.

Malyarchuk O.V. The Accreditation of the Distance Education Programs as Innovative Component of the USA Higher Education Management.

The article analyses the process of the distance learning programmes accreditation which are presented by the providers of the American higher education; the meaning of the notion "accreditation" is disclosed; the work of accreditation boards and associations which support distance education programmes in the USA is analysed.